2024/2994

4.12.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2024/2994,

27. november 2024,

millega muudetakse direktiive 2009/65/EÜ, 2013/36/EL ja (EL) 2019/2034 seoses kesksete vastaspoolte suhtes olevatest riskipositsioonidest tuleneva kontsentratsiooniriski ja keskselt kliiritavate tuletistehingute vastaspoole riski käsitlemisega

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 53 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Keskpanga arvamust ([1]),

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([2])

ning arvestades järgmist:

(1) Selleks et tagada kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 648/2012 ([3]) ja tagada siseturu nõuetekohane toimimine, on vaja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/65/EÜ ([4]) sätestada ühtsed eeskirjad vastaspoole riski käsitlemiseks vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjate (eurofondid) tehtavate tuletistehingute puhul, kui sellised tehingud on kliirinud keskne vastaspool, kes on saanud tegevusloa või keda on tunnustatud kõnealuse määruse kohaselt. Direktiiviga 2009/65/EÜ kehtestatakse vastaspoole riskile regulatiivsed piirangud üksnes börsiväliste tuletisinstrumentidega tehtavate tehingute puhul, olenemata sellest, kas tuletisinstrumendid on keskselt kliiritud. Kuna keskne kliirimiskord maandab tuletislepingutele omast vastaspoole riski, on kohaldatavate vastaspoole riski piirmäärade kindlaksmääramisel vaja arvesse võtta, kas tuletisinstrumenti on keskselt kliirinud keskne vastaspool, kes on saanud tegevusloa või keda on tunnustatud määruse (EL) nr 648/2012 kohaselt, ning kehtestada börsil kaubeldavatele ja börsivälistele tuletisinstrumentidele võrdsed tingimused. Lisaks on regulatiivsel ja ühtlustamise eesmärgil vaja kaotada vastaspoole riski piirmäärad üksnes juhul, kui vastaspooled kasutavad kliirivatele liikmetele ja nende klientidele kliirimisteenuste osutamiseks määruse (EL) nr 648/2012 kohaselt tegevusloa saanud või tunnustatud keskseid vastaspooli.

(2) Selleks et aidata kaasa kapitaliturgude liidu eesmärkide saavutamisele, on kesksete vastaspoolte tõhusaks kasutamiseks vaja käsitleda teatavaid keskse kliirimise kasutamise takistusi direktiivis 2009/65/EÜ ning esitada täpsustusi Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides 2013/36/EL ([5]) ja (EL) 2019/2034 ([6]). Liidu finantssüsteemi liigne tuginemine süsteemselt olulistele kolmandate riikide kesksetele vastaspooltele (teise taseme kesksed vastaspooled) võib tekitada finantsstabiilsusega seotud probleeme, millega tuleb asjakohaselt tegeleda. Selleks et tagada liidus finantsstabiilsus ja maandada piisavalt võimalikke ülekanduva mõju riske kogu liidu finantssüsteemis, tuleks kehtestada asjakohased meetmed, et edendada kesksete vastaspoolte suhtes olevatest riskipositsioonidest tuleneva kontsentratsiooniriski kindlakstegemist, juhtimist ja jälgimist. Sellega seoses tuleks direktiive 2013/36/EL ja

([1]) ELT C 204, 12.6.2023, lk 3.
([2]) Euroopa Parlamendi 24. aprilli 2024. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 19. novembri 2024. aasta otsus.
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 1).
([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (ELT L 302, 17.11.2009, lk 32).
([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/36/EL, mis käsitleb krediidiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338).
([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/2034, mis käsitleb investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2002/87/EÜ, 2009/65/EÜ, 2011/61/EL, 2013/36/EL, 2014/59/EL ja 2014/65/EL (ELT L 314, 5.12.2019, lk 64).

(EL) 2019/2034 muuta, et kutsuda finantsinstitutsioone ning investeerimisühinguid üles astuma vajalikke samme oma ärimudelite kohandamiseks, et tagada kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/2987 ([7]) sätestatud määruse (EL) nr 648/2012 muudatustega kehtestatud uute kliirimisnõuetega ning parandada üldiselt oma riskijuhtimistavasid, võttes arvesse ka oma turutegevuse laadi, ulatust ja keerukust. Kuigi pädevatel asutustel juba on terviklik järelevalvemeetmete ja -volituste kogum, et tegeleda puudustega finantsinstitutsioonide ja investeerimisühingute riskijuhtimistavades, sealhulgas nõue omada täiendavaid omavahendeid riskide puhul, mis ei ole kaetud või ei ole piisavalt kaetud olemasolevate kapitalinõuetega, tuleks seda järelevalvemeetmete ja -volituste kogumit täiendada teise samba kohaste konkreetsemate vahendite ja volitustega seoses ülemäärase kontsentratsiooniriskiga, mis tuleneb riskipositsioonidest kesksete vastaspoolte suhtes.

(3) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt tagada, et krediidiasutused, investeerimisühingud ja nende pädevad asutused jälgivad ja leevendavad piisavalt kontsentratsiooniriski, mis tuleneb selliste teise taseme kesksete vastaspoolte suhtes olevatest riskipositsioonidest, kes pakuvad süsteemselt olulisi teenuseid, ning kõrvaldada vastaspoole riski piirmäärad tuletistehingute puhul, mida keskselt kliirib määruse (EL) nr 648/2012 kohaselt tegevusloa saanud või tunnustatud keskne vastaspool, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetmete ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(4) Seepärast tuleks direktiive 2009/65/EÜ, 2013/36/EL ja (EL) 2019/2034 vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2009/65/EÜ muutmine

Direktiivi 2009/65/EÜ muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 2 lõikesse 1 lisatakse järgmine punkt:

„v) „keskne vastaspool“ – keskne vastaspool Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 648/2012 (*) artikli 2 punkti 1 tähenduses.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 1).“

2) Artiklit 52 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 teise lõigu sissejuhatav sõnastus asendatakse järgmisega:

„Tuletistehingus, mida ei kliirita keskselt määruse (EL) nr 648/2012 artikli 14 kohaselt tegevusloa saanud või kõnealuse määruse artikli 25 kohaselt tunnustatud keskse vastaspoole kaudu, ei tohi eurofondi riskipositsioon vastaspoole suhtes ületada:“;

b) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) esimene lõik asendatakse järgmisega:

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2024. aasta määrus (EL) 2024/2987, millega muudetakse määrusi (EL) nr 648/2012, (EL) nr 575/2013 ja (EL) 2017/1131 seoses meetmetega, mille eesmärk on leevendada kolmandate riikide kesksete vastaspooltega seotud ülemääraseid riske ja suurendada liidu kliirimisturgude tõhusust (ELT L, 2024/2987, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2987/oj).

„Liikmesriigid võivad lõike 1 esimeses lõigus sätestatud 5 % piirmäära suurendada kuni 10 %-ni. Sel juhul ei tohi kõigi selliste emitentide vabalt võõrandatavate väärtpaberite ja rahaturuinstrumentide koguväärtus, millest igasse on eurofond investeerinud üle 5 % oma varast, ületada 40 % tema vara väärtusest. Nimetatud piirmäära ei kohaldata hoiuste suhtes ja tuletisinstrumentidega tehtavate tehingute suhtes, kui need tehakse finantseerimisasutustega, kelle suhtes kohaldatakse usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet.“;

ii) teise lõigu punkt c asendatakse järgmisega:

„c) riskipositsioone, mis tulenevad kõnealuse asutusega tehtavatest tuletistehingutest, mida ei kliirita kesksel määruse (EL) nr 648/2012 artikli 14 kohaselt tegevusloa saanud või kõnealuse määruse artikli 25 kohaselt tunnustatud keskse vastaspoole kaudu.“

Artikkel 2

Direktiivi 2013/36/EL muutmine

Direktiivi 2013/36/EL muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 74 lõike 1 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) tõhusad protsessid selliste riskide kindlakstegemiseks, juhtimiseks, jälgimiseks ja nendest teatamiseks, millega nad kokku puutuvad või võivad kokku puutuda, sealhulgas keskkonna-, sotsiaalsed ja juhtimisriskid lühikeses, keskpikas ja pikas perspektiivis, ning kesksete vastaspoolte suhtes olevatest riskipositsioonidest tulenev kontsentratsioonirisk, võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 648/2012 (*) artiklis 7a sätestatud tingimusi;“

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 1).“

2) Artikli 76 lõikesse 2 lisatakse järgmine lõik:

„Liikmesriigid tagavad, et juhtorgan töötab välja konkreetsed kavad ja mõõdetavad eesmärgid kooskõlas määruse (EL) nr 648/2012 artiklis 7a sätestatud nõuetega, et jälgida ja käsitleda kontsentratsiooniriski, mis tuleneb riskipositsioonidest selliste kesksete vastaspoolte suhtes, kes pakuvad liidu või ühe või mitme liikmesriigi jaoks süsteemselt olulisi teenuseid.“

3) Artiklisse 81 lisatakse järgmine lõik:

„Pädevad asutused hindavad ja jälgivad finantsinstitutsioonide selliste tavade arengut, mis on seotud kesksete vastaspoolte suhtes olevatest riskipositsioonidest tuleneva kontsentratsiooniriski juhtimisega, sealhulgas käesoleva direktiivi artikli 76 lõike 2 viienda lõigu kohaselt välja töötatud kavasid, samuti edusamme, mida on tehtud finantsinstitutsioonide ärimudelite kohandamisel määruse (EL) nr 648/2012 artiklis 7a sätestatud nõuetele.“

4) Artiklisse 100 lisatakse järgmine lõige:

„5. Euroopa Pangandusjärelevalve koostab koostöös Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvega suunised vastavalt määruse (EL) nr 1093/2010 artiklile 16, milles täpsustatakse järjepidev metoodika kesksete vastaspoolte suhtes olevatest riskipositsioonidest tuleneva kontsentratsiooniriski integreerimiseks järelevalvealastesse stressitestidesse.

Euroopa Pangandusjärelevalve annab käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud suunised välja hiljemalt 25. juuniks 2026.“

5) Artikli 104 lõikesse 1 lisatakse järgmine punkt:

„o) õigus nõuda, et finantsinstitutsioonid vähendaksid keskse vastaspoole suhtes olevaid riskipositsioone või korrigeeriksid riskipositsioone oma kliirimiskontodel kooskõlas määruse (EL) nr 648/2012 artikliga 7a, kui pädev asutus leiab, et selle keskse vastaspoole suhtes esineb ülemäärane kontsentratsioonirisk.“

Artikkel 3

Direktiivi (EL) 2019/2034 muutmine

Direktiivi (EL) 2019/2034 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 3 lõikesse 1 lisatakse järgmised punktid:

„34) „keskne vastaspool“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 648/2012 (*) artikli 2 punktis 1 määratletud keskne vastaspool;

35) „nõuetele vastav keskne vastaspool“ – määruse (EL) nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktis 88 määratletud nõuetele vastav keskne vastaspool.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 1)“.

2) Artikli 26 lõike 1 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) tulemuslikud protsessid, et määrata kindlaks, juhtida ja jälgida riske või anda teada riskidest, mis investeerimisühingutele tekivad või võivad tekkida või mida investeerimisühingud tekitavad või võivad tekitada teistele, sealhulgas kontsentratsioonirisk, mis tuleneb riskipositsioonidest kesksete vastaspoolte suhtes, võttes arvesse määruse (EL) nr 648/2012 artiklis 7a sätestatud tingimusi;“.

3) Artikli 29 lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmine punkt:

„e) kesksete vastaspoolte suhtes olevatest riskipositsioonidest tuleneva kontsentratsiooniriski olulised allikad ja mõju ning mis tahes oluline mõju omavahenditele.“;

b) viienda lõigu järele lisatakse järgmine lõik:

„Esimese lõigu punkti e kohaldamisel tagavad liikmesriigid, et juhtorgan töötab välja konkreetsed kavad ja mõõdetavad eesmärgid kooskõlas määruse (EL) nr 648/2012 artiklis 7a sätestatud nõuetega, et jälgida ja käsitleda kontsentratsiooniriski, mis tuleneb riskipositsioonidest selliste kesksete vastaspoolte suhtes, kes pakuvad liidu või ühe või mitme liikmesriigi jaoks süsteemselt olulisi teenuseid.“

4) Artikli 36 lõikesse 1 lisatakse järgmine lõik:

„Esimese lõigu punkti a kohaldamisel hindavad ja jälgivad pädevad asutused investeerimisühingute selliste tavade arengut, mis on seotud kesksete vastaspoolte suhtes olevatest riskipositsioonidest tuleneva kontsentratsiooniriski juhtimisega, sealhulgas käesoleva direktiivi artikli 29 lõike 1 kohaselt välja töötatud kavasid, samuti edusamme, mida on tehtud investeerimisühingute ärimudelite kohandamisel määruse (EL) nr 648/2012 artiklis 7a sätestatud nõuetele.“

5) Artikli 39 lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

a) sissejuhatav osa asendatakse järgmisega:

„Käesoleva direktiivi artikli 29 , artikli 36, artikli 37 lõike 3 ja artikli 38 ning määruse (EL) 2019/2033 kohaldamisel on pädevatel asutustel vähemalt järgmised volitused:“;

b) lisatakse järgmine punkt:

„n) nõuda, et investeerimisühingud vähendaksid keskse vastaspoole suhtes olevaid riskipositsioone või korrigeeriksid riskipositsioone oma kliirimiskontodel kooskõlas määruse (EL) nr 648/2012 artikliga 7a, kui pädev asutus leiab, et selle keskse vastaspoole suhtes esineb ülemäärane kontsentratsioonirisk.“

Artikkel 4

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 25. juuniks 2026. Nad teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste õigusnormide teksti.

Artikkel 5

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 6

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 27. november 2024

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
eesistuja	*eesistuja*
R. METSOLA	BÓKA J.